

KLIIMAMINISTEERIUM

Riigikogu juhatus

Teie 01.06.2026 nr 2-3/15-554

Meie 19.06.2026 nr 1-14/26/2167-4

Vastused Riigikogu liikme Züleyxa Izmailova
esitatud küsimustele (KK 554)

Austatud Riigikogu esimees

Edastasite Kliimaministeeriumile Riigikogu liikme Züleyxa Izmailova küsimused seoses Keskkonnaameti (*edaspidi* KeA) poolt EELIS andmebaasist loodusväärtuste kustutamise ja Rõuge valda jäävas Haanja looduspargis ja Natura 2000 alal.

Järgnevalt vastused esitatud küsimustele:

1. *Millisel õiguslikul alusel arhiveeris või kustutas Keskkonnaamet EELIS-andmebaasist Rõuge vallas Möldri külas kavandatava arendusala Natura 2000 niiduelupaigad?*

Eesti looduse infosüsteemi põhimääruse § 4 lõike 2 kohaselt on KeA volitatud sisestama ja töötleva inventeeritud elupaikade andmeid. Keskkonnaameti põhimääruse § 7 lõike 2 punktide 4 ja 8 kohaselt on KeA ülesanne korraldada looduskaitseandmete kogumist ja analüüsi ning planeerida ja rakendada loodusobjektide kaitset. Sellest tulenevalt on KeA kohustus andmeid korrastada, vajadusel ka registrikandeid muuta või arhiveerida, sealhulgas õigus otsustada kaalutletult kaitstava loodusobjekti eesmärkide seadmise üle.

Praktikas kantakse EELISesse kaitsekorralduslikud lähteandmed pärast mitme etapilist kontrolli. Kannete eest vastutav spetsialist kontrollib inventuuri ja loodud kirje kvaliteeti ning vastavust metoodikale nii kameraalselt kui ka olulistel juhtudel võimaluse korral välitööde käigus. Lisaks kontrollitakse kaardiobjektide vastavust digiteerimisnõuetele.

Kirjeid muudetakse või arhiveeritakse juhul, kui muutub nendega seotud kaitsekorralduslik teave või kui tegemist on olnud valemääranguga. Näiteks võidakse kirje arhiveerida olukorras, kus elupaik ei vasta enam elupaiga kriteeriumidele (nt niidu puhul roostumise või võsastumise tõttu), kui varasem määrang on osutunud ekslikuks (ala ei kvalifitseeru vastavaks elupaigaks või kvalifitseerub mõneks teiseks elupaigatüübiks) või kui on tehtud otsus või antud kooskõlastus, mis võimaldab ala kasutada viisil, mille tulemusel elupaik ei vasta enam elupaigakriteeriumidele.

2. *Kes tegi vastava otsuse, millal see tehti ning millised eksperthinnangud, inventuurid, protokollid või haldusaktid olid otsuse aluseks? Palun need võimalusel esitada.*

Arhiveerimisotsuse tegi KeA. Otsuse tegemisel lähtuti kahest asjaolust: niiduelupaikade inventuuri käigus inventeerija esitatud teabest koos KeA enda analüüsiga, mille kohaselt ei olnud tegemist põliste niitudega, vaid suhteliselt hiljuti põllumaana kasutusel olnud alale kujunenud kooslustega ning KeA varem alale antud kooskõlastustest.

Pärandniidud kujunesid varasemale põllumaale maaomaniku tegevuse tulemusena – esmalt langes maa põllumajanduslikust kasutusest välja ning seejärel renditi need ajutise maakasutusena, s.o. kuni planeeringu valmimiseni, karjatamiseks välja. See võimaldas hakata kujunema pärandniidu väärtustel. Pärandniitude hooldus eramaadel sõltub maaomaniku vabast tahtest. Kui maaomanikul on muud kasutushuvid ja puudub huvi maahooldustoetuste kasutamiseks, ei saa riik sundida teda maahooldust tegema, mille tõttu ei ole nende pärandniitude säilimine perspektiivikas ka juhul, kui ehitamine oleks keelatud. Samuti annab selliste hiljuti kujunenud ja hooldamise lõppemisel kiiresti hääbuvate pärandniitude registris hoidmine vale signaali ka kaitse tulemuslikkuse kohta.

Samuti arvestati arhiveerimisotsuse tegemisel Rõuge Vallavolikogu 20.06.2024 detailplaneeringu algatamise otsusega, millele eelnes eelhinnangu koostamine ja selle KeA poolne kooskõlastamine.

Lisaks analüüsi enne arhiveerimist Haanja looduspargi kaitse-eesmärke antud niiduelupaikade seisukohast ja tuvastati, et niiduelupaikade 6510 ja 6270* osas on alapõhised eesmärgid antud alal saavutatud. Kaitstava ala põhised elupaigatüüpide pindalalised eesmärgid pannakse paika kaitsekorralduskavaga. Haanja looduspargi kaitsekorralduskava kohaselt on nimetatud elupaigatüüpe juba praegu inventeeritud ja heas seisundis rohkem kui ala kaitse-eesmärgiks on seatud. Eelnevast lähtuvalt ei ole nende elupaigatüüpide eesmärkide osas Haanja looduspargis puudujääke.

3. *Kas Keskkonnaametil on olemas kirjalik sisuline põhjendus, miks varasemalt kõrge või väga kõrge kaitseväärtusega elupaikadeks hinnatud niidud ei vajanud enam Natura mõjude eelhindamises käsitlemist?*

Arhiveeritud niitude kaitseväärtust on selgitatud eelpool. Samuti on eelpool selgitatud, miks otsustati elupaigatüübid arhiveerida. Detailplaneeringu kooskõlastamise menetluse käigus ei hinnata üle registrikannete arhiveerimise otsust. Detailplaneeringu menetlemisel lähtuti otsusest, et elupaigatüübid arhiveeritakse, mis tähendab, et neid ei arvestata kaitse-eesmärkide täitmisel.

4. *Kuidas on Keskkonnaameti hinnangul kooskõlas Natura 2000 kaitsekorraga seisukoht, et konkreetse elupaiga võib arenduse huvides andmebaasist eemaldada põhjusel, et sama elupaigatüübi pindalalised eesmärgid on mujal Haanja looduspargis täidetud?*

Loodusdirektiiv ei eelda iga üksiku elupaigapolügooni kaitsmist. Eesmärk on tagada kaitse-eesmärgiks seatud väärtuste soodne seisund ning ala terviklikkuse säilimine. Sõltuvalt konkreetsest alast ja asjaoludest võib see tähendada ulatuslikumat kaitset, kuid teatud juhtudel ka majandustegevuse lubamist elupaikadel.

5. *Kas ministeerium peab õiguspäraseks praktikat, mille puhul Natura alal asuva detailplaneeringu keskkonnamõju eelhinnangust jäetakse välja seni andmebaasis kajastunud Natura elupaigad põhjusel, et need kavatsetakse enne menetluse jätkumist EELISest eemaldada?*

KeA-le esitati detailplaneeringu eelhinnang kooskõlastamiseks 24.05.2024, st enne niitude inventuuride läbiviimist.

Õiguslikkuse küsimus puudutab eelduslikult seda, kas pärast eelhinnangu koostamist laekunud uute andmete korral tuleb juba koostatud eelhinnangut täiendada või muuta. Detailplaneeringute, sh Natura 2000 aladel asuvate detailplaneeringute kehtestamise eest vastutab kohalik omavalitsus. Keskkonnaameti roll on detailplaneeringud kooskõlastada, lähtudes kaitseala eesmärkidest ja kaitsekorrast.

Oleme seisukohal, et KeA ja kohalik omavalitsus peavad igal üksikjuhul hindama, kas uute andmete ilmnemisel on vajalik eelhinnangut täiendada. Lisaks vastutab KeA EELISesse kantavate andmete kvaliteedikontrolli ning registrisse kandmise eest. KeA-l on ka kohustus regulaarselt hinnata registris hoitavate kaitsekorralduslike lähteandmete kvaliteeti ning vajaduse korral teha andmetes muudatusi või need põhjendatud juhtudel arhiveerida.

6. *Kas Keskkonnaamet kontrollis enne andmete arhiveerimist või kustutamist kohapeal alal esinevaid kaitsealuseid taimeliike, sealhulgas Balti sõrmkäppa ja rohekat käokeelt? Kui jah, siis millal kontroll toimus ja millised olid tulemused?*

KeA ei kontrollinud liikide esinemist, sest elupaikade arhiveerimine ei olnud seotud kaitsealuste taimeliikide esinemisega. Liikide ja elupaikade andmed on eraldiseisvad registrikanded. Kaitsealuste taimeliikide andmeid ei ole kõnealusel alal arhiveeritud ega kustutatud. Vastavad andmed on registrisse kandmise ootejärjekorras.

7. *Kui kaitsealuste taimeliikide leiukohaandmed olid Keskkonnaametile edastatud, kuid neid ei olnud EELISesse kantud, siis kas Keskkonnaamet käsitles neid siiski menetluses teadaolevate kaitseväärtustena?*

KeA kontrollib kaitsealuste taimeliikide inventuuriandmete kvaliteeti ja vastavust registri tehnilistele nõuetele nende laekumisel, eelisjärjestades töid liikide ohustatuse ja kaitsekategooria alusel.

Kõnealusel alal kasvavad laialt levinud ja valdavalt soodsas seisundis III kaitsekategooria liigid, mille registrisse kandmine võib prioriteetsemate tööde tõttu viibida. Käesoleval juhul ei olnud andmeid veel registrisse kantud. Isegi juhul, kui need liigandmed oleksid registris olnud, ei oleks see iseenesest välistanud planeeringu elluviimist. Looduskaitseaduse § 55 lg 8 kohaselt on keelatud III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas. Seega ei minda seadusega vastuollu, kui osa populatsioonist antud piirkonnas säilib. Käesoleval juhul on ühtseks elupaigaks loetud detailplaneeringu ala koos selle ümbruse niitudega.

Rohekas käokeel on soodsas seisundis ja paigutise levikuga peamiselt Lääne- ja Kagu-Eestis. Liik säilib kõnealuses elupaigas, kuna 10 leiukohta jääb väljapoole detailplaneeringu ala. Suur käopõll ja balti sõrmkäpp on soodsas seisundis ja levinud hajusalt kogu Eestis. KeA on olnud seisukohal, et kui liik on soodsas seisundis ja kogu Eestis levinud, siis üksiku(te) isendite hävimine väheesinduslikus kasvukohas ei ohusta liigi säilimist Eestis. Võimalusel eelistatakse säilitada kasvukoht liigile sobivana. Kuna käpaliste ümberasustamisega on positiivseid kogemusi, siis saab vajadusel kaaluda ka ümberasustamist, kui kasvukohta pole võimalik säilitada.

8. *Kas ministeerium peab lubatavaks olukorda, kus Keskkonnaamet tugineb väitele, et kaitsealuste liikide kasvukohti ei ole infosüsteemi kantud, kuigi ametile olid vastavad leiukohaandmed tegelikult edastatud?*

KeA kontrollib kaitsealuste taimeliikide inventuuriandmete kvaliteeti ja vastavust registri tehnilistele nõuetele nende laekumisel, eelisjärjestades töid liikide ohustatuse ja kaitsekategooria alusel.

9. *Kas Rõuge vallavalitsus või EELK Rõuge Maarja kogudus taotlesid Keskkonnaametilt otseselt või kaudselt loodusväärtuste eemaldamist, arhiveerimist või kaitsepiirangute leevendamist? Palun esitada vastava kirjavahetuse kuupäevad ja sisukokkuvõte.*

Rõuge Vallavalitsus taotles oma 28.07.2025 kirjaga andmete ülevaatamist. Pöördumise põhjuseks toodi välja, et Rõuge Vallavalitsuse poole on pöördunud maaomanikud, kellele kuuluvad elamumaaad Rõuge alevikus. Maaomanikud on saanud KeA-lt kirja, et seoses pärandniitude inventuuriga Haanja looduspargis, mis viidi läbi aastal 2024, on neile kuuluvatel kinnistutel inventeeritud niiduelupaigatüübid. Rõuge Vallavalitsus palus Keskkonnaametil üle vaadata Rõuge alevikus elamumaa sihtotstarbega eramaadel asuvate pärandniitude piirid ning võimalusel arvata need välja väärtuslike pärandniitude kaardikihilt.

KeA saatis Rõuge Vallavalitsusele 07.08.2025 vahevastuse, et soovib aladega tutvuda ja annab tagasisidet pärast analüüsi lõppu.

Kuna 28.07.2025 saadetud kirjast ei selgunud täpsed alad, mida KeA peaks üle vaatama, siis küsiti vallavalitsuselt telefoni teel täpsemat kinnistute nimekirja. Vastus saadeti e-kirjaga 22.09.2025. Üks aladest oli detailplaneeringuala.

KeA saatis 03.10.2025 Rõuge Vallavalitsusele nimekirja aladest, mis on üle vaadatud ja info, et detailplaneeringualale jäävad elupaigad kustutatakse.

10. *Kas Keskkonnaamet on sarnastel alustel kustutanud või arhiveerinud EELIS-andmebaasist loodusväärtusi ka teiste eraomanike maadel, kui maaomanik soovib arendust või metsamajandamist? Kui jah, siis kui palju selliseid juhtumeid on olnud viimase viie aasta jooksul?*

Maaomaniku soovil registrikandeid ei kustutata. Välja arvatud juhul kui selleks on sisuline põhjus. Kui load või kooskõlastused on juba alale välja antud, siis KeA kaalub registrikannete muutmise vajadust arvestades ala kaitse-eesmärke ja väärtuste soodsat seisundit tervikuna.

11. *Kuidas tagab ministeerium, et Keskkonnaamet kohtleb maaomanikke võrdselt, arvestades, et samas piirkonnas on teistele maaomanikele seatud piiranguid Natura elupaikade tõttu, kuid kõnealuse arendusala puhul on väidetavalt piiranguid leevendatud?*

Keskkonnaamet lähtub oma otsustes kehtivatest õigusaktidest, olemasolevatest andmetest ning iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et sarnaseid olukordi hinnatakse samadel alustel, kuid erinevate asjaoludega juhtumite puhul võivad ka otsused olla erinevad. Natura 2000 aladel hinnatakse iga kavandatava tegevuse mõju konkreetsetele kaitstavatele loodusväärtustele eraldi. Otsuste tegemisel võetakse arvesse muu hulgas ala looduskaitsest seisundit, kavandatava tegevuse iseloomu, ulatust, asukohta ning eksperthinnangute tulemusi. Seetõttu ei ole alati võimalik teha üks-ühele võrdlusi erinevate kinnistute või arendusalade vahel. Ühtsete põhimõtete rakendamisele aitab kaasa koostatud juhendite järgimine.

12. *Kas ministeerium algatab järelevalve või teenistusliku kontrolli Keskkonnaameti tegevuse üle selles menethuses, sealhulgas EELIS-andmete muutmise, Natura hindamise vajaduse ja kaitsealuste liikidega arvestamise osas?*

Teenistuslik järelevalve on Vabariigi Valitsuse seaduse alusel halduse sisene järelevalvemehhanism, mida teostatakse alluvussuhtes eesmärgiga tagada valitsemisala asutuste tegevuse seaduslikkus ja otstarbekus. Minister teostab teenistuslikku järelevalvet oma valitsemisala asutuste ja ametiisikute üle, hinnates vajadusel nende tegevuse vastavust õigusaktidele ning riigi poliitikale. Käesoleval juhul on olemasoleva info, sealhulgas KeA

selgituste alusel hinnatud olukorda ning ei ole tuvastatud asjaolusid, mis viitaksid õigusrikkumisele või muule põhjusele teenistusliku järelevalve algatamiseks. Seetõttu ei ole teenistusliku järelevalve algatamine antud asjas põhjendatud.

13. Kas ministeerium peatab või soovib peatada kõnealuse detailplaneeringu menetluse seni, kuni on sõltumatult kontrollitud, kas Natura 2000 ala kaitse-eesmärke, kaitsealuseid elupaiku ja kaitsealuseid liike on nõuetekohaselt arvestatud?

Kliimaministeerium detailplaneeringu menetluse peatamist põhjendatuks ei pea. KeA on arvestanud Natura 2000 ala kaitse-eesmärkide, kaitstavate elupaikade ja liikidega. Tehtud otsuse põhjendused on toodud eespool.

14. Milliseid samme kavatseb ministeerium astuda, et EELIS-andmebaasi andmeid ei oleks võimalik muuta viisil, mis jätab avalikkusele mulje loodusväärtuste kustutamisest konkreetse kinnisvaraarenduse huvides?

EELIS-es elupaikade andmete muutmiseks on KeA poolt koostatud „Elupaikade inventuuride tellimise, vastuvõtmise ja registrisse kandmise juhend“, mis käsitleb muuhulgas ka andmete arhiveerimist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Sutt

energeetika- ja keskkonnaminister

Teadmiseks: Riigikantselei

Marika Erikson, 626 2880
marika.erikson@kliimaministeerium.ee